Eduskunnan hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntönne 11.2.2026 Dnro **U 70/2025 vp**.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan aluekehitysrahaston, mukaan lukien Euroopan alueellinen yhteistyö (Interreg), koheesiorahaston ja Euroopan sosiaalirahaston perustamisesta osana kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa sekä aluekehityksen ja laadukkaisiin työpaikkoihin, osaamiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen vuosiksi 2028–2034 myönnettävän unionin täytäntöönpanoedellytyksistä (koheesiopolitiikan asetusehdotukset 2028–2034)

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää asiasta seuraavat kommentit.

Liittymissopimuksessa määritelty pohjoisten harvaan asuttujen alueiden asema on turvattava
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto huomioi erityisellä tyytyväisyydellä Suomen kannan, että Suomen liittymissopimukseen perustuva NSPA-erityisrahoitus tulee turvata myös jatkossa. Tämä on tärkeä kirjaus erityisesti pohjoisten harvaan asuttujen alueiden kannalta, mutta myös koko Suomen kannalta. MFF-esityksessään komissio on välttänyt ns. korvamerkintöjä, mutta ei ole myöskään kertonut laskentaperustaa ehdottamilleen kansallisille kirjekuorille. Komissio on ilmoittanut nk. perälaudan, eli minkään jäsenmaan rahoitus ei saa olla yli 20 % pienempi kuin nykytaso. Suomen kirjekuori koheesiorahoituksen osalta on juuri tuo 80 % nykytasosta. Nykytaso on puolestaan muodostunut alueellisista kriteereistä, joista harvan asutuksen kriteeri on kerryttänyt kahta eri kautta noin kaksi kolmasosaa Suomen koheesiorahoituksen saannosta. Se on huomioitu sekä pohjoisten harvan asutuksen NSPA-erityiskriteerissä että yleisessä harvan asutuksen kriteerissä. Suomen tulee pitää kiinni liittymissopimukseen perustuvasta kirjauksesta.

Itäisten raja-alueiden elinvoimaa tuettava sisäasioiden rahoituksella
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on erittäin tyytyväinen, että Suomi pitää keskeisenä Suomen itäisten raja-alueiden huomioimisen rahoituskehyksessä muuttuneen turvallisuustilanteen ja sen aiheuttamien sosio-ekonomisten haasteiden vuoksi. Lisäksi Suomen kanta korostaa oikein, että sisäasioiden rahoitus on joustavaa ja raja-alueiden elinvoimaa tukevaa. Lisäksi Suomen tulisi määrittää itäraja-alueet niiksi NUTS3 -alueiksi, joilla on Venäjän vastaista rajaa, eikä hyväksyä komission NUTS2-aluemääritystä.

Suomen saanto turvattava
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto ei kannata Suomen kantaa budjettiehdotuksen kokonaistasosta. Se perustuu vertailuun nykyisen ohjelmakauden budjetista ja tulevan ohjelmakauden budjettiehdotuksesta. Vertailussa ei ole huomioitu RRF-rahoitusta, jonka suuruus oli noin 750 miljardia euroa. Jos se lisättäisiin vertailuun, budjetit olisivat melko samansuuruisia. Sen sijaan, kun RRF oli koronasta selviytymiseen tarkoitettua rahoitusta, niin nyt MMF:ssä ko. kohdat ovat sen takaisin maksua eli menoja. Toinen MFF:n kokoa arvioiva näkökohta on Suomen saanto. Mitä isompi budjetti on, sitä suurempi on Suomen saanto. Kun budjetin rakenne muuttuu ja yhä enemmän siitä menee turvallisuuteen, Ukrainan tukemiseen ja kilpailukykyyn, niin on oletettavaa, että Suomen lopullinen saanto pienenee nykyisestään.
Suomen kanta EU:n rahoituksen ehdollisuuteen ja tulosperusteisuuteen on kannatettava. Tulosperusteisuuden toteutumiseksi asetuksissa tulee kuitenkin antaa riittävä määräaika, eli N+10kk sääntö ei ole riittävä.

NRP-suunnitelmat antavat mahdollisuuden alue- ja teemakohtaisiin osioihin, jolloin maan eri osien erityispiirteet olisi mahdollista ottaa huomioon nykyisten JTF:n alueellisten siirtymäsuunnitelmien tapaan. Suomen NRP-suunnitelman tulisi sisältää joko NUTS3-tasoiset osiot tai vaihtoehtoisesti NUTS2-tasoiset osiot ja lisäksi erikseen itärajan alueita koskevan osion. Monirahastoinen toimintatapa on Suomelle ennestään tuttua, sillä ohjelmakaudella 1995–1999 Suomi toteutti neljän rahaston 5b- ja 6-ohjelmia.
Suomen tulee korostaa myös maatalouden rahoitusta riittävällä ja uskottavalla tasolla ja varmistaa LEADER-toiminnan rahoitus kansallisessa suunnitelmassa.

Koheesiorahoituksen asema on turvattava
Suomen kanta koheesiorahoituksen vähenemisen hyväksymiseen ei ole hyväksyttävä. Perusteluna on kerrottu se, että koheesion tarve on vähentynyt. Tämä ei pidä paikkaansa. Alueelliset kehityserot ovat edelleen merkittäviä paitsi Suomessa niin koko EU:ssa. Taustakeskusteluissa Suomen kannan perusteluiksi on esitetty, että koheesiorahoitus on kallista, koska Suomen saanto on siinä heikko. Tämä perustelu ontuu, koska se ei perustu millään tavoin koheesiorahoituksen vaikuttavuuteen. Koheesiorahoitusta käytetään erityisesti yritystoiminnan vahvistamiseen, TKI-toiminnan edellytysten vahvistamiseen korkeakouluissa ja tutkimuslaitoksissa, työllisyyden hoitoon, syrjäytymisen ehkäisyyn ja ilmastonmuutoksen torjuntaan. Jos tämänkaltaisen toiminnan tukeminen vähenee, niin sitä on erittäin vaikeaa korvata millään kansallisella rahoituksella.

Maakunnat otettava välittömästi mukaan NRP-suunnitelman valmisteluun
Komission esittämä hallintorakenteen muutos edellyttää kansallisen koordinoivan viranomaisen nimeämistä. Suomi esittää kantanaan, että ohjelma laaditaan kumppanuusperiaatteen mukaisesti. Tämä tulee Suomessa tehdä mahdollisimman pikaisesti ja kytkeä maakunnat ja muut sidosryhmät mahdollisimman nopeasti mukaan valmisteluun! Maakuntien liitot ovat jo valmistelemassa omia sisältöehdotuksiaan, ja lisäksi valmistelleet ehdotuksen NRP-ohjelman hallintorakenteeksi. Tällä hetkellä valmistelua tehdään Valtioneuvoston kanslian johdolla, ja kytkentä maakuntiin ja sidosryhmiin on ulkokohtainen ja olematon.
Suomen kannat asetusehdotusten kokonaisuuteen, joustavuuteen, erityistavoitteiden määrään, alueellisiin painopisteisiin ja paikallisten erityisolosuhteiden huomioimiseen ovat oikeat.

U-kirjeen täydennykset
Rahastojen perussopimuksen mukainen käyttötarkoitus on koheesiopolitiikan lähtökohta. Kumppanuussuunnitelmassa kaikkia erityistavoitteita ei pidä toteuttaa, vaan siinä tulee huomioida alueiden tarpeet.
EU:n ulkoraja-alueiden elinvoima ja niiden monialainen kytkeytyminen kansainväliseen yhteistyöhön ovat välttämättömiä kokonaisturvallisuuden näkökulmasta. Tämän kehittämistoiminnan tukeminen on kriittistä myös huoltovarmuuden kannalta.
Interreg-ohjelmia pitää jatkaa. Niiden sisällöllisistä painopisteistä, maantieteestä ja lukumäärästä tulee sopia alueiden ja jäsenmaiden kesken. Arktisen ja Itämeren alueen yhteistyön lisäksi Interreg-ohjelmissa tulee huomioida EU:n itärajan muuttuneet yhteistyötarpeet. Interreg-ohjelmissa tulisi huomioida EU:n itäisten ulkoraja-alueiden erityishaasteet, jotka liittyvät luontevasti turvallisuuteen, talouteen ja kansalaisyhteiskuntaan. Tämä voidaan toteuttaa joko erillisenä ulkoraja-alueiden Interreg-ohjelmana tai nykyisten ja/tai uusien Interreg-ohjelmien erillisinä ohjelmaosioina.
Interreg-ohjelmien kansallisessa valmistelussa tulisi pyrkiä siihen, että uusi ohjelmakausi käynnistyisi mahdollisimman nopeasti ilman siirtymäkautta. Suomen kansallinen vastinrahoitus on mahdollistanut suomalaisten toimijoiden laajan osallistumisen Interreg-ohjelmiin, mukaan lukien toimimisen

päähakijoina, ja sen ansiosta Suomen saanto on ollut laskennallista osuutta suurempi. Tätä tukimekanismia tulee jatkaa myös tulevalla ohjelmakaudella.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja

Lisätietoja:
Eira Varis, aluekehitysjohtaja
etunimi.sukunimi@pohjois-karjala.fi
puh. 050 3074806

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu. Voitte tarkastaa allekirjoituksen oikeellisuuden kirjaamosta.